

GLOBALIZAZIOA ETA IDENTITATE KOOPERATIBOAREN BILAKAERA. ARRASATEKO KOOPERATIBA ESPERIENTZIA ARO ALDAKETAREN AURREAN

Tesiaren egilea: Joseba Azkarraga Etxagibel

Unibertsitatea: Euskal Herriko Unibertsitatea

Saila: Soziologia

Tesi-zuzendaria: Imanol Zubero Beaskoetxea

Tesiaren laburpena:

Aro-aldaketa bat bizi dugu eta eragile kolektibo zein indibidual guztiak egokitu behar dira baldintza soziohistoriko berrietara. Behin eta berriro entzuten da mundua aldatzen ari dela, sakon eta arin. Arrasateko Kooperatiba Esperientzia (AKE) leku egokia da munduaren zenbait norabide ikuskatzeko, globalizazioa Euskal Herriatik hausnartzeko, globalizazioaren aurrean desafioak zeintzuk diren ikusteko, eta, baita ere, gogoeta egiteko Mendebaldeak garatu duen Modernitateari eta zibilizazio-patroiari buruz.

AKE ez da soilik eragile enpresarial-ekonomikoa, ez da soilik Euskal Herriko lehen enpresa-taldea. Kultura, identitate, biziera eta zentzu-gorputz baten eramaile den subjektu kolektiboa ere bada. Subjektu horrekin zer gertatzen ari den aro-aldaketa bat bizi dugun honetan, horixe izan da gure sakoneko galdera. Barne-begiratu da proposatzen duguna, amets hura zertan den ikustea. Horretarako, hainbat kooperatibistarekin izandako solasaldiak baliatu ditugu.

Ikuspuntu zehatz batetik hurbildu gara fenomeno kooperatibora. Kooperatiba-jarduerak bi arrazionaltasunen arteko oreka bilatzen du; bestela esanda, bi bulkadak zeharkatzen dute fenomeno kooperatiboa. Bata arrazionaltasun ekonomiko-instrumentala da: merkatuan arrakasta lortzea du helburu, ondo egokitzea joko-zelai horren arauetara. Bestea berriz, balore-arrazionaltasuna. Horren helburua lehen aipatutako arrazionaltasuna nolabaiteko humanitatearekin uztartzea da, zenbait baliorekin bateratzea: printzipio demokratikoekin, komunitatea zerbitzatzea oinarri duen etika ekonomikoarekin; finean, etika komunitario batekin. Bigarren ikuspegi honetatik, kooperatibismoa zentzu-komunitatea da, komunitate etikoa.

Helburu orokorra honela laburbil daiteke: Arrasateko Kooperatiba Esperientziak bere identitatea, eta kultura kooperatiboa, nola egokitzen diharduen globalizazioak eskatzen dituen baldintza soziohistoriko berrietara. Hiru begiratu aurki daitezke lan honetan: atzoko zentzuak, gaurko ajeak eta biharko erronkak; eta hiru lurralde zeharkatu ditugu horretarako.

a) Lurralde teorikoa

Gizarte oro esanahi multzo bat da, irudikapen kolektiboz osatutako esanahimundu bat, arauetz eta agindu moralez mamitutako imaginario bat, sinesmenez eta sentimendu kolektiboz fabrikatutako eraikina. Hauxe da gure abiapuntuko

ikuspegia: osagai sinbolikoen sare horrek osatzen du gizartea, Durkheim-ek ederki azaldu zigun moduan. Horrek guztiak gizarte bateko "sistema kulturala" gorpuzten du, gizarte horretako egituratze sinbolikoa, *gutasun* bat. Esan dugun moduan, kooperatiben unibertsoa ere horixe da: zentzu osagaiez mamitutako arkitektura kulturala. Sozietate kooperatiboak zera dira: edozein eragile ekonomikorik behar duen efikaziaren printzipioa giza baloreekin uztartzen saiatu diren eraikin modernoak.

AKEn egituratze sinboliko, kultural, ideologiko eta identitarioa aztertzeke, Modernitatearen berezko egituratze sinbolikoa aztertu dut lehendabizi. Izan ere, Arrasateko Kooperatiba Esperientzia mundu zabalago horren parte da, eta testuinguru makro-soziologiko/kultural horren eta beronek izandako eboluzioaren parte. Ezin da ulertu AKEn gertatutakoa, begiratu ireki eta parte deneko Mendebaldeko munduari sakon samar begiratu barik.

Gainera, Arrasateko mugimendu kooperatiboaren azterketak zuzen garamatza Modernitateari buruzko gogoetara. Izan ere, kooperatibek bere egiten dute Modernitatearen berezko tentsioa, Modernitatea ulertzen badugu, behinik behin, Max Weberren ekarpenaren haritik: arrazionaltasun formalaren (giza ekintzaren helburua eraginkortasuna lortzea da) eta balore-arrazionaltasunaren (giza ekintzari zentzua ematen dio bigarren honek, berau azken zergatiaz eta zertarakoez hornitzen du) artekoa. Tentsio horretan arreta berezia jarri duen pentsamendu filosofiko-soziologikoa aztertu dut: Max Weber-ekin hasi, Frankfurt Eskolarekin jarraitu, eta Habermas-ekin amaitzen den pentsamendu ildo.

Pentsamendu-hari horrek Modernitate kapitalistaren kritikara eroan gaitu, eta bere egituratze sinboliko berezia analizatzera. Ondoren, jorratutako diagnostiko kritikoa zelan buelta eman, Mendebaldearen patologiei zein sendabelarrekin aurre egin, horixe landu dut hurrengo pausuan. Aterabidea aurkitzeko sendabelar orokorrak lehenik eta behin, enpresari lotutakoak gero, arrazoi instrumentalaren bihotzean *zentzu-geziak* sartu nahian ari direnena. Eta azkenik, kooperatibismoaren analisi teorikoa egin dut.

b) Lurralde enpirikoa

AKEn identitate kooperatiboaren sorrera, bilakaera eta gaurko egoera aztertu ditut, lan teorikoa egin eta gero. Langintza horretarako, kooperatibistekin eginiko eztabaida-taldeak eta elkarrizketa sakonak erabili ditut material gisa. Modu horretan, beren unibertso sinbolikoan murgildu naiz, bi talde bereiziz: batetik, Sortzaileak (duela 50 urte kooperatibak sortu zituzten hiru lider handiak. Diskurtso-analisi hori gaztelaniaz egin da); eta ondoren, Bidegileak eta Gaurko Protagonistak; hots, bidean protagonista garrantzitsu (izan) direnen diskurtsoak aztertu ditut. Beraz, goi mailako kooperatibisten ekarpenak baliatu ditut ikerkuntza honetarako.

c) Lurralde esplikatiboa

Kooperatibistekin izandako solasaldiek nolabaiteko zentzu- eta identitate-krisi bat diagnostikatzera eroan naute. Batzuetan esplizitua eta sarri latentea den ondoeza. Lanaren azken atalean, diagnostiko hori sakonago azaltzen eta horren arrazoiak bilatzen saiatu naiz.